

СХВАЛЕНО

Рішенням педагогічної ради
від 27.08.2026, протокол №1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом директора ліцею №11
від 28.08.2026 р. № 189

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У МУКАЧІВСЬКОМУ ЛІЦЕЇ № 11 МУКАЧІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Це Положення визначає організаційні, методичні засади впровадження та реалізації інклюзивного навчання для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (ООП) у Мукачівському ліцеї № 11 (далі – Ліцей). Документ розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 року № 129, яка набула чинності з 1 серпня 2026 року).

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення регулює організацію інклюзивного навчання учнів з ООП заочною (денною) формою здобуття освіти у Ліцеї. У період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану освітній процес може здійснюватися з використанням технологій дистанційного навчання.

1.2. Ліцей створює для учнів з ООП безпечно освітнє середовище та забезпечує умови для безперешкодного доступу до будівель, споруд, прилеглої території та укриття Ліцею, а також надає необхідні допоміжні засоби для навчання відповідно до чинних санітарних і гігієнічних вимог.

1.3. Освітній процес для учнів з ООП організовується з урахуванням висновку інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ), категорій (типів) їх особливих освітніх потреб, ступеня прояву труднощів,

рекомендованого рівня підтримки та на основі індивідуальної програми розвитку (ІПР).

1.4 Головною метою організації інклюзивного навчання є реалізація права дітей з ООП на здобуття якісної загальної середньої освіти у безпечному, доступному та адаптованому освітньому середовищі разом з іншими здобувачами освіти.

2. ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ УЧНІВ З ООП ТА УТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСІВ

2.1. Зарахування учнів з ООП до Ліцею здійснюється на загальних підставах відповідно до порядку, затвердженого Міністерством освіти і науки України. Організація інклюзивного навчання розпочинається за заявою одного з батьків дитини (або її законного представника) та на підставі наданого висновку ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

2.2 Заява та документ, що посвідчує особу (за наявності), разом із висновком ІРЦ подаються особисто, поштою або через електронну комунікаційну систему ліцею.

2.3. Ліцей не має права відмовити в організації інклюзивного навчання учня з ООП та створенні інклюзивного класу. Відсутність уже сформованого інклюзивного класу або відповідного фінансування не є законною підставою для відмови батькам у прийомі заяви.

2.3. Інклюзивний клас створюється в обов'язковому порядку за наявності хоча б однієї заяви батьків для учня, який за висновком ІРЦ потребує другого, третього, четвертого або п'ятого рівня підтримки.

2.4. Для дітей з першим рівнем підтримки окремих інклюзивних класів не створюється; такі учні навчаються у звичайних класах. Припинення надання підтримки першого рівня здійснюється за рішенням команди супроводу та/або письмовою заявою одного з батьків (іншого законного представника) учня.

2.5. Гранична кількість учнів з ООП в одному інклюзивному класі в мирний час становить не більше 3 осіб, з яких:

- не більше одного учня, який потребує четвертого чи п'ятого рівня підтримки;

- не більше двох учнів, які потребують третього рівня підтримки;
- не більше трьох учнів, які потребують другого рівня підтримки.

2.6. У період дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану встановлюються тимчасові особливі нормативи наповнюваності інклюзивних класів. Гранична кількість учнів з ООП у класі становить:

- не більше двох учнів, які потребують четвертого чи п'ятого рівня підтримки;
- не більше п'яти учнів, які потребують другого чи третього рівня підтримки.

3. КОМАНДА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ

3.1. Для кожного учня, який потребує підтримки (від 1 до 5 рівня), наказом директора Ліцею створюється Команда психолого-педагогічного супроводу (далі — Команда супроводу) та затверджується її персональний склад на поточний навчальний рік.

3.2. До складу Команди супроводу залучаються: директор або заступник директора з навчально-виховної роботи (голова Команди), вчителі, які викладають в інклюзивному класі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, медичний працівник, вчителі-дефектологи (за потреби), батьки дитини або її законні представники, а також фахівці ІРЦ.

3.3. Команда супроводу здійснює свою діяльність відповідно до Примірного положення, затвердженого Міністерством освіти і науки України. У період воєнного стану засідання Команди супроводу можуть проводитися в режимі реального часу (онлайн) або у змішаному очно-дистанційному форматі.

3.4. Організаційний алгоритм щоденної діяльності Команди супроводу побудований за циклічним принципом: спостереження за динамікою розвитку → фіксація результатів навчання та труднощів → інформування голови Команди → спільне обговорення корекційних заходів → реалізація ухвалених рішень в освітньому процесі → повторний моніторинг індивідуального прогресу.

4. ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

4.1. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) є обов'язковим робочим документом для кожного учня з ООП, який навчається в Ліцеї. Протягом одного місяця з дня навчання учня або з дня подання батьками висновку ІРЦ Команда супроводу розробляє ІПР.

4.2. ІПР складається на один навчальний рік, підписується всіма членами Команди супроводу, включаючи батьків учня, і затверджується директором Ліцею. ІПР переглядається з метою актуалізації та коригування цілей навчання не менше ніж два рази на рік (за потреби — частіше). Копія ІПР зберігається в особовій справі учня не менше ніж 3 роки, а також вноситься до електронної системи АС ІРЦ.

4.3. Для учнів із першим рівнем підтримки ІПР складається за формою, затвердженою Ліцеєм. Вона має містити загальну інформацію про дитину, динаміку її розвитку, особливості засвоєння програми, потреби в адаптації методів навчання. Для учнів другого–п'ятого рівнів підтримки ІПР складається за суворовизначеною формою згідно з Додатком 3 до державного Порядку.

4.4. За потреби, для учнів з ООП другого–п'ятого рівнів підтримки складається Індивідуальний навчальний план (ІНП). ІНП розробляється Командою супроводу за участю вчителів-предметників, затверджується керівником Ліцею та підписується батьками дитини. Документ повинен містити найменування закладу освіти, прізвище та власне ім'я учня, клас, в якому навчається, перелік навчальних предметів, тижневе та річне навчальне навантаження, кількість годин на корекційно-розвиткові заняття, гранично допустиме навантаження та особливості підсумкового оцінювання.

5. АДАПТАЦІЯ ТА МОДИФІКАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

5.1. Інклюзивне навчання в Ліцеї реалізується відповідно до загальної освітньої програми закладу із застосуванням індивідуалізованого підходу через адаптацію та/або модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), що здійснюється вчителями-предметниками протягом навчального року.

5.2. Адаптація змісту навчального предмета — це зміна виключно методів, способів та прийомів навчання, а

також рівня складності поточних завдань без
зміни загального обсягу тижневого навантаження та без
зміни очікуваних результатів навчання (державного стандарту).
Адаптація передбачає:

- надання додаткового часу на виконання самостійних/контрольних робіт;
- спрощення або покращення розбиття текстових інструкцій;
- дозвіл на використання альтернативних форм відповідей (усна замість письмової);
- активне використання візуальних опор, карт-підказок, схем, піктограм;
- зменшення кількості однотипних тренувальних вправ без зниження дидактичної мети.

5.3. Модифікація змісту навчального предмета — це кардинальна зміна самого навантаження, темпу або очікуваних результатів навчання шляхом значного спрощення, інтеграції, скорочення або часткового виключення складних тем освітньої програми відповідно до інтелектуальних та психічних можливостей учня з ООП. Оновлені правила дозволяють модифікувати зміст окремих предметів для учнів, які мають труднощі легкого ступеня прояву.

5.4. Будь-які рішення про адаптацію чи модифікацію не ухвалюються вчителем одноосібно. Вони визначаються Командою супроводу колегіально на основі висновків ІРЦ та відображаються в ІПР дитини. Опис адаптацій/модифікацій окремих предметів, очікувані результати навчання та специфіка проведення оцінювання формуються згідно з Додатком 4 до державного Порядку та додаються до протоколу підсумкового засідання Команди супроводу.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ЗАНЯТЬ

6.1. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять) у Ліцеї здійснюється відповідно до ІПР дитини на основі рекомендацій ІРЦ.

6.2. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги) надаються відповідно до ІПР та висновку ІРЦ. Заняття можуть

бути індивідуальними (тривалістю від 20 до 25 хвилин) та груповими (від 35 до 40 хвилин). Групові заняття проводяться для 2–6 учнів з ООП (з можливістю створення міжкласних груп).

6.3. Розклад проведення корекційно-розвиткових занять складається заступником директора, погоджується з батьками, узгоджується з розкладом основних уроків класу і затверджується директором Ліцею з дотриманням санітарного законодавства. Такі заняття проводяться в позаурочний час, не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навантаження учня та не можуть призводити до його фізичного чи психоемоційного перевантаження.

6.4. Факт проведення корекційно-розвиткових занять обов'язково фіксується у спеціальному Журналі обліку, що ведеться в паперовій або електронній формі. Батьки (або законні представники) дитини зобов'язані підтверджувати факт проведення кожного заняття особистим підписом у паперовій формі або за допомогою електронного підпису/підтвердження в електронному журналі.

6.5. Для забезпечення освітнього процесу, проведення занять та психологічного розвантаження в ліцеї функціонує **Ресурсна кімната**.

7. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УЧАСНИКИ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ

7.1. У разі утворення інклюзивного класу до штатного розпису закладу вводиться посада асистента вчителя. Посадові обов'язки асистента вчителя визначаються його посадовою інструкцією, затвердженою директором.

7.2. Соціальні та соціально-побутові потреби учня/учениці під час навчання забезпечує асистент учня (один з батьків, уповноважена ними особа або соціальний робітник). Асистент учня проходить допуск до освітнього процесу згідно з вимогами МОН і не є працівником закладу.

7.3. За наявності інклюзивної групи подовженого дня (ГПД) для дітей 4–5 рівнів підтримки або дітей з інтелектуальними/соціоадаптаційними труднощами 2–5 рівнів до штату вводиться посада асистента вихователя ГПД. Педагогічне навантаження на ставку асистента вихователя групи подовженого дня становить 25 годин на тиждень.

8. ОЦІНЮВАННЯ ТА ДОКУМЕНТИ ПРО ОСВІТУ

8.1. Оцінювання результатів навчання учнів з ООП здійснюється відповідно до систем та критеріїв оцінювання, визначених МОН України, з урахуванням адаптації/модифікації, зафіксованої в ІПР.

8.2. Після завершення відповідного рівня освіти учні з ООП отримують документи про освіту державного зразка згідно із зразками документів про загальну середню освіту, затвердженими МОН.

8.3. Тривалість здобуття початкової та базової середньої освіти для учнів з ООП може бути продовжена відповідно до чинного законодавства за рішенням Командисупроводу та заявою батьків.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Це Положення набирає чинності з моменту його затвердження наказом директора закладу освіти.

9.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться в порядку, передбаченому для його прийняття, у разі змін у законодавстві України.

9.3 Додатки є невід'ємною частиною Положення. Форми можуть бути переведені в електронний формат без зміни їх змісту.

Додаток 1. Рівні підтримки

РІВНІ ПІДТРИМКИ в освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти Ступені прояву труднощів Перший рівень	Критерії визначення	Умови забезпечення підтримки	Фінансове забезпечення	Механізм отримання підтримки в освітньому процесі	Індивідуальна освітня траєкторія, механізми її реалізації
--	------------------------	------------------------------------	---------------------------	---	---

Труднощі I ступеня прояву (поодинокі, незначні)	наявність бар'єрів в одній або кількох сферах розвитку, що перешкоджають успішному функціонуванню (розвитку/ навчанню/ взаємодії/ ігровій діяльності/ мобільності) в закладі загальної	наявність рішення команди психолого-педагогічного супроводу про надання підтримки першого рівня надання учням підтримки в освітньому процесі педагогічними працівниками закладу загальної середньої освіти проведення консультування учасників освітнього	без додаткового фінансування	заява одного з батьків (іншого законного представника) учня висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (за наявності) утворення керівником закладу загальної	розроблення та виконання індивідуальної програми розвитку використання в освітньому процесі відповідних матеріалів, засобів, методів, форм роботи психологічний супровід учня проведення уроків за розкладом класу
---	--	---	------------------------------	---	--

Додаток 2.Протокол оцінки потреби учня в наданні підтримки в закладі освіти

ПРОТОКОЛ оцінки потреби учня в наданні підтримки у закладі освіти

Дата _____

Найменування закладу освіти _____

Клас _____

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) учня, який проходить оцінку _____

Сфера

Опис

Потреба в підтримці

Поведінкова

Комунікативна

Емоційно-вольова

Опанування освітньої програми відповідного року навчання:

читання та розуміння прочитаного

математична грамотність

письмо

Мовлення:

спілкування державною мовою

висловлення та відстоювання власної думки

Загальна характеристика _____

Необхідність підтримки першого рівня так ні

Потреба у проведенні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи в інклюзивно-ресурсному центрі: так ні

Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які проводили оцінку

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)

Найменування посади

Підпис

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) одного з батьків (іншого законного представника) учня _____

(дата) (підпис)

Додаток 3. Індивідуальна програма розвитку

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання _____

2. Загальні відомості про учня з особливими освітніми потребами (далі —
учень):

прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) _____

дата народження _____

прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) батьків (інших законних
представників) учня _____

контактні номери телефонів батьків (інших законних представників) учня

адреса задекларованого/zareєстрованого місця проживання(перебування)

повне найменування закладу загальної середньої освіти, в якому
навчається _____
учень

дата зарахування до закладу загальної середньої освіти _____

клас навчання _____

рік навчання _____

3. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів), ступінь їх
прояву, рівень підтримки згідно з висновком інклюзивно-ресурсного
центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини

4. Рівень підтримки, визначений командою психолого-педагогічного
супроводу* (протокол засідання від _____ 20__ р. №):

☐ перший рівень підтримки

☐ другий рівень підтримки

☐ третій рівень підтримки

☐ четвертий рівень підтримки

☐ п'ятий рівень підтримки

5. Створення інклюзивного освітнього середовища, зокрема:

розумне пристосування:

Назва адаптації/модифікації освітнього середовища

Необхідні заходи

Пристосування середовища

Доступність

Освітлення

Рівень шуму

Потреба в усамітненні, його періодичність і місце

Інформаційні позначки

Меблі

Інше

Організація освітнього процесу

Адаптація:

використання візуального розкладу

використання індивідуальних позначок

збільшення часу на виконання завдань

збільшення обсягу допомоги (навідне запитання, демонстрація зразка, нагадування)

чергування видів діяльності

використання заохочень

використання засобів концентрації уваги

картки-підказки, картки-інструкції

інше

Модифікація:

зміна змісту навчальних предметів

зміна вимог щодо виконання завдань

зміна підходів до проведення моніторингу

інше

Назва адаптації/модифікації освітнього середовища

Необхідні заходи

Потреба у використанні альтернативної (додаткової) комунікації

Жестова мова

Шрифт Брайля

Календарна система

Комунікаційна система обміну зображеннями (картки PECS)

Інше

наявність індивідуального навчального плану: так ні

здійснення освітнього процесу: за розкладом класу за адаптованим розкладом з відвідуванням окремих уроків за індивідуальним розкладом відповідно до індивідуального навчального плану

(зазначити окремі уроки)

забезпечення допоміжними засобами для навчання: так ні

перелік допоміжних засобів для навчання, яких потребує учень _____

навчальні предмети (інтегровані курси), зміст яких потребує адаптації/модифікації:

Найменування навчального предмета (інтегрованого курсу)

Адаптація/ модифікація

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) відповідального педагогічного працівника

Адаптація/модифікація навчальних предметів (інтегрованих курсів) здійснюється педагогічними працівниками, які їх викладають, протягом навчального року за формою, визначеною у додатку 4 до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 76, ст. 4774), — із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 р. № 129.

6. Індивідуальні особливості розвитку учня та цілі, завдання, очікувані результати за освітніми галузями, які планується досягти:

Освітня галузь/ навчальний предмет/ напрям корекційно-розвиткової роботи

Наявні знання, вміння і навички учня (компетент-ності)

Довгострокові цілі та завдання на період виконання індивідуальної програми розвитку

Очікувані результати/ вміння, які планується досягти

Отримані результати/ вміння (сформовано, формуються) (заповнюється в кінці навчального року)

7. Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги):

Найменування заняття (послуги)

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) фахівця, який проводить заняття (надає послугу)

День проведення

Час проведення

8. Особливості процесу оцінювання**:

- ☐ спрощення інструкцій (короткі фрази, наочна підтримка, картки, алгоритм дій тощо)
- ☐ гнучкість використання часу (збільшення часу на виконання, перерви, поділ завдань на частини тощо)
- ☐ зменшення кількості завдань та/або варіантів відповідей тощо
- ☐ використання оптимальних форм оцінювання відповідно до потреб (тести, усні опитування, аудіозавдання, завдання в друкованій формі, демонстрація знань через практичні дії, оцінювання результатів практичної діяльності тощо)
- ☐ використання доступних форм викладу інформації (шрифт Брайля, збільшений та інший шрифт, тактильні матеріали, тактильна абетка, жестова мова, адаптовані природні жести, письмові чи усні завдання, комп'ютерні технології, мультимедійні засоби, комунікаційна система обміну зображеннями (картки PECS), проста мова, зміна форми і об'єкта тощо)
- ☐ використання допоміжних засобів (рамка для виділення окремих рядків, кольорові фільтри, додаткове освітлення, оптичні засоби корекції (телесенсорні лупи, ручні лупи, лупи з підсвіткою тощо), лінеатури, індивідуальні засоби слухової корекції, пюпітри, комунікатори тощо)
- ☐ уникнення графічних завдань для осіб з порушенням зору
- ☐ уникнення зорових/слухових подразників та створення комфортних умов для проведення оцінювання тощо
- ☐ інше _____

(зазначити інші особливості процесу оцінювання)

9. Потреба у продовженні строків навчання (заповнюється в кінці навчального року): так ні

10. Члени команди психолого-педагогічного супроводу, які складали індивідуальну програму розвитку:

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)

Найменування посади Підпис

11. Погодження індивідуальної програми розвитку з батьками (іншими законними представниками) учня, особою, яка досягла чотирнадцятирічного віку (за потреби):

Я, _____,

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності))

брав (брала) участь у розробленні індивідуальної програми розвитку та згоден (згодна) з її змістом.

(дата) (підпис)

Додаток 4

ІНФОРМАЦІЯ про адаптацію/модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), очікувані результати навчання та особливості проведення оцінювання

Навчальний предмет (інтегрований курс)*

Адаптація/ модифікація

Очікувані результати навчання з урахуванням модифікації змісту навчального предмета (інтегрованого курсу)

Особливості проведення оцінювання

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) відповідального педагогічного працівника
